

Equinors klimaproblemer - hvor tålmodige skal vi som eiere være?

REDAKSJON:

Anders Bjartnes (ansvarlig redaktør)
Anne Jortveit
Lars-Henrik Paarup Michelsen
Håvar Skaugen

DESIGN:

Håvar Skaugen

FORSIDEBILDER:

Jamie Baikie, Equinor
Equinor

Norsk klimastiftelse
NORGES GRØNNE TANKESMIE

Norsk klimastiftelse er Norges grønne tankesmie. Vi sprer kunnskap og ideer til et bredt publikum om klimendringer og klimaløsninger. Målet er et samfunn uten menneskeskapte klimagassutslipp. Klimastiftelsen tror på åpenhet og samarbeid. I stiftelsens formelle nettverk sitter landets fremste universiteter, høyskoler og forskningsentre.

Vi takker våre hovedsamarbeidspartnere:

Innhold

4 HVOR FORNYBART ER EQUINOR?

---

11 VERDEN TRENGER ENERGITJENESTER - IKKE OLJE OG GASS

---

18 TENK NYTT OM STATENS EIGARSKAP I EQUINOR

Forord

På nyåret for fem år siden inviterte Norsk klimastiftelse til Klimafrokost med tema: *Hva vil vi med Statoil?* Det var mange gode grunner til å stille spørsmålet. Selskapets fokus på fornybar energi fremsto som laber, konsernsjef Helge Lund la til grunn en etterspørsel etter fossil energi som ikke var forenelig med togradersmålet.

Siden den gang har Norge sluttet seg til Paris-målene om å begrense temperaturøkningen til godt under to grader og bestrebe seg på å nå 1,5 grader. De siste årene har det blitt tydeligere for ansvarlige ledere at dette betyr null utslipp i 2050. Å sette sin lit til at såkalte negative utslipp (NET – negative emissions technologies) skal redde oss hvis vi ikke kommer ned i null er en høyst risikabel strategi. Å erstatte fossil energi med fornybare løsninger, så fort som bare mulig, er eneste farbare vei om vi skal ta klimautfordringen på alvor.

I en slik situasjon kan det for staten Norge være utfordrende å være majoritetseier i et selskap som også om to-tre tiår regner med å ha store deler av virksomheten sin i produksjon av olje og gass – med CO₂-utslippene som følger når oljen og gassen brennes og brukes.

Som Norges grønne tankesmie inviterer vi med dette til en offentlig samtale om problemstillinger knyttet til Equinors strategier og prioriteringer i lys av energiomstillingen. Vi ønsker også å drøfte hvilket handlingsrom staten som eier av Equinor har og hvordan eierskapet kan utøves i en tid der olje og gass bør bli overflødig så fort som mulig. Artiklene i dette notatet legges frem på vår Klimafrokost 28. februar 2020 der vi spør: *Equinors klimaproblemer – hvor tålmodige skal vi som eiere være?*

Anne Jortveit
Prosjektleder for
klimafrokost og nestleder i
Norsk klimastiftelse

Lars-Henrik Paarup Michelsen
Daglig leder i
Norsk klimastiftelse

Anders Bjartnes
Ansvarlig redaktør for Energi
og Klima og utgivelsene til
Norsk klimastiftelse

Hvor fornybart er Equinor?

Hva bør vi som samfunn og eiere kunne forvente av et stort oljeselskap – med den norske stat som hovedeier – i klimakrisens tid?

TEKST: ANNE JORTVEIT

På en Klimafrokost i januar 2015 stilte Norsk klimastiftelse spørsmålet: *Hva vil vi med Statoil?* Helge Lund hadde høsten før gått av som konsernsjef etter ti år i stolen, Eldar Sætre var konstituert toppsjef. Tross Lunds evne til å omtale klimatrusselens alvor i politisk korrekte vendinger, var samsvaret mellom liv og lære beviselig fraværende. Lund og Statoil hadde i 2013 i et brev til den amerikanske tankesmien Ceres redegjort for at det var forskjell på Statoils *normative tilnærming* og selskapets vurdering av hva som var *den mest sannsynlige utviklingen*.¹ Selskapet bygget sine vurderinger på det mest sannsynlige scenariet – det som kom frem i analysen Energy Perspectives, lød det i brevet.

Statoils Energy Perspectives la den gang til grunn en utvikling i oljeetterspørselen som ville gi en global temperaturøkning på om lag fire grader. Etterspørselen etter olje ville om 20 år ifølge Statoil være om lag 20 millioner fat høyere per dag enn i scenarioet fra Det internasjonale energibyrået (IEA) som ville begrense oppvarmingen til to grader.

Noen år før hadde Lund avvirket det som må kunne karakteriseres som en halvhjertet fornybarsatsing på land. Rett før jul i 2010 kom det fram at Statoil ville selge sine landbaserte vindkraftprosjekt og heller satse på vind til havs.² I 2011 trakk Statoil seg fra samarbeidsprosjektet HyNor som hadde som formål å legge til rette for introduksjonen av hydrogen som drivstoff i Norge.

Da avtalen ble undertegnet i 2007 het det:

*– Denne avtalen avspeiler StatoilHydros genuine satsing på å bidra til utviklingen av en effektiv hydrogenbasert transportinfrastruktur for framtiden.*³

Etter noen år var interessen ikke lengre så genuin.

Men selskapet var fortsatt engasjert i offshore-vindprosjektene Dudgeon og Sheringham Shoal – begge langs den engelske østkysten. Ut over dette fremsto fornybarengasjementet noe labert.

Fra Klimastiftelsens ståsted var det i 2015 flere gode grunner til å stille spørsmålet: *Hva vil vi med Statoil?* Vi slo fast at staten Norge – gjennom sitt passive eierskap i Statoil – velsignet en strategi som gikk på tvers av togradersmålet og egne klimaforpliktelser.

HVA HAR SKJEDD SIDEN 2015?

Hva har skjedd siden 2015? Er selskapet som nå heter Equinor bedre skodd og posisjonert enn Statoil for fem år siden, både når det gjelder energiomstilling og klimaforpliktelser?

I 2015 etablerte Statoil forretningsområdet New Energy Solutions (NES) som i starten først og fremst rommet selskapets havvindportefølje.

¹ <https://energiogklima.no/blogg/statoils-liv-og-laere/>

² <https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/statoil-kvitter-seg-med-vindmoller-1.7375443>

³ <https://www.equinor.com/no/news/archive/2007/11/07/HydrogenCar.html>

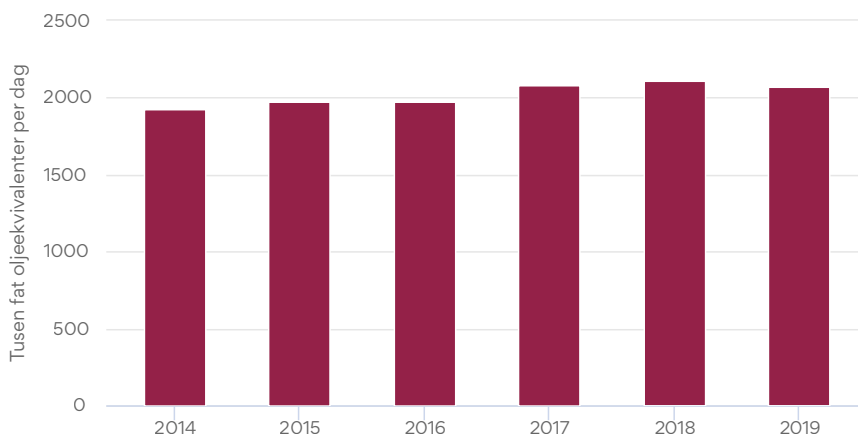
«Hovedoppgaven er å arbeide for lønnsomme forretningsmuligheter innenfor fornybar energi ved å bygge på eksisterende kompetanse og Statoils posisjon innen havvind», het det i årsrapporten for 2015.

Det fornybare forretningsområdet kom i tillegg til og ikke til erstatning for Statoils fossile prosjekter. Siden 2014 har den daglige produksjonen av olje og gass steget. Planen

er fortsatt fossil vekst. På kapitalmarkedsdagen i London i februar 2020 kom det fram at selskapet «forventer rundt 7 % produksjonsvekst i 2020 og en gjennomsnittlig årlig produksjonsvekst på om lag 3 % fra 2019 til 2026». I følge siste tilgjengelige årsrapport (2018) har selskapet leteaktivitet i 21 land. Selskapet planlegger å bruke om lag 1,4 milliarder USD på leting i 2020.⁴

Equinors oljeproduksjon har steget siden 2014

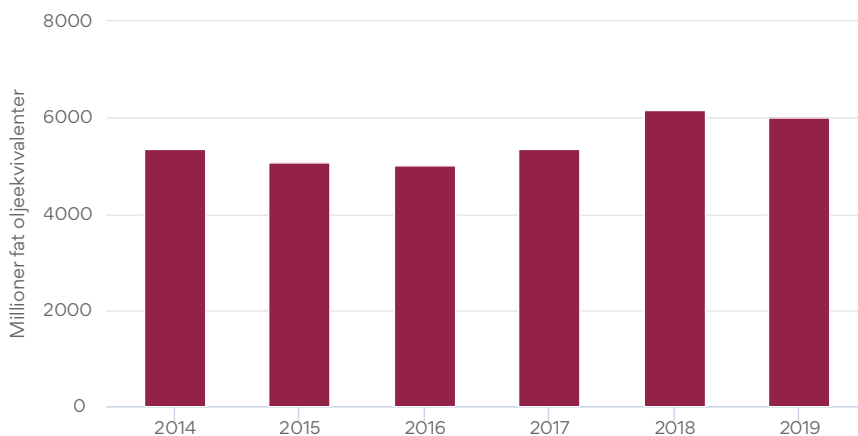
Equinors egenproduserte olje og gass, i tusen fat oljeekvivalenter per dag, 2014–2019.

Kilde: Equinor

Equinors olje- og gassreserver

Equinors sikre olje- og gassreserver, i millioner fat oljeekvivalenter, 2014–2019.

Kilde: Equinor

4 <https://www.equinor.com/no/news/fourth-quarter-2019-results-and-capital-markets-update-2020.html>

INNHOLEDET I EQUINORS

«KLIMAPOLITIKK»

Equinors «klimapolitikk» og energiomstilling dreier seg først og fremst om følgende:

Å kutte utslipp fra egen produksjon og å produsere noe mer fornybar energi år for år gjennom prosjekter som også bidrar med teknologiutvikling og kostnadsreduksjoner innen offshore vind.

Selskapet la i januar 2020 fram en plan for hvordan Equinor gradvis skal kutte utslippene fra egne felt og landanlegg i Norge med 40 prosent innen 2030, 70 prosent innen 2040 og så langt ned mot null som mulig innen 2050.⁵ Som gjenytelse ønsker Equinor å kunne stille krav til politikken som føres. I pressemeldingen heter det:

«I arbeidet med å fastsette ambisjoner for betydelige kutt fram mot nær null utslipp i 2050, har Equinor lagt til grunn stabile rammevilkår, inkludert skattesystemet, og nødvendige investeringer i det landbaserte elektrisitetsnett. En videreføring av Næringslivets NO_x-fond og andre positive tiltak kan understøtte betydelige utslippskutt.»

I samme pressemelding understreker også konsernsjef Eldar Sætre betingelsene selskapet setter:

«Equinor har lagt stabile rammevilkår og nødvendige investeringer i elektrisitetsnettet til grunn når vi har satt ambisjonene.»

Såkalt klimanøytralitet i 2030 og halvering av karbonintensiteten i hele selskapet var nye mål som ble presentert på

kapitalmarkedsdagen i London i februar i år – samtidig med resultatene for 2019. Selskapet har med andre ord innsett at man ikke lengre kan skyve etterspørselen – eller kundene – foran seg og rettferdiggjøre produksjon av olje og gass langt inn i framtiden med at produktene etterspørres. I presentasjonen lagt fram i London heter det:

«Ambisjonen om å redusere netto karbonintensitet med minst 50 % innen 2050 tar hensyn til scope 1, 2 og 3-utslipp, fra produksjon til forbruk. Innen 2050 er ambisjonen at hver enhet produsert energi i gjennomsnitt generere under halvparten av utslippene sammenlignet med i dag. Ambisjonen forventes hovedsakelig å bli møtt gjennom betydelig vekst innen fornybar energi og endringer i størrelse og sammensetning av olje- og gassporteføljen. Driftseffektivitet, karbonfangst-, -bruk og -lagring samt hydrogen blir også viktig, og anerkjente mekanismer for kompensering av utslipp og naturlige karbonsluk kan brukes som supplerende tiltak.»⁶

Anders Bjartnes forklarte de nye klimastrategiene slik i en sak på Energi og Klima rett etter at Equinors fornybarsjef Pål Eiterheim hadde lagt fram planene:

- Klimanøytralitet i 2030 betyr, slik selskapet definerer det, at Equinor skal kjøpe kreditter for CO₂-utslipp som ikke er omfattet av det europeiske kvotesystemet ETS. Dette kan være FN-godkjente kreditter av en eller annen sort, avhengig av hvordan regimet for den type kvotehandel utvikles på tyvetallet.

⁵ <https://www.equinor.com/no/news/2020-01-06-climate-ambitions-norway.html>

⁶ <https://www.equinor.com/no/news/fourth-quarter-2019-results-and-capital-markets-update-2020.html>

- Halvering av karbonintensiteten – de såkalte scope 3-utslippene – til 2050 betyr at Equinor gradvis vil redusere fot-avtrykket fra hele sin virksomhet – blant annet ved å produsere mer fornybar energi, ved at olje utgjør en mindre andel og ved hydrogenproduksjon med CCS. Dette er et viktig langsiktig styringssignal. Dreiningen viser at Equinor i større grad tar ansvar for utslippene ikke bare fra produksjonen, men også fra forbruket av olje og gass.⁷

«ANNEN VIRKSOMHET»

Siden etableringen av New Energy Solutions har investeringene i det fornybare økt – men ikke nok til å få et eget kapittel i årsrapporten. I kapittel 2.6 Annen virksomhet (Andre) i siste tilgjengelige årsrapport (2018) får vi en oversikt over selskapets fornybarportefølje som i hovedsak dreier seg om havvind, solkraft og karbonfangst og -lagring.

Havvind:

Det er særlig utenfor Storbritannia Equinor har sine havvindsprosjekter:

Sheringham Shoal – der selskapet er operatør og eier 40 prosent. 88 vindturbiner plassert i havet utenfor Norfolk i UK og som åpnet i 2011. Parken leverer strøm til om lag 220000 britiske hjem.

Dudgeon – der selskapet er operatør og eier 35 prosent. Parken med de 67 vindturbinene ble åpnet i oktober 2017 og den leverer strøm til mer enn 400 000 innbyggere i UK.

Begge prosjektet har gitt Equinor verdifull erfaring og dessuten bidratt til

teknologiutvikling og kostnadsreduksjon i en næring som kan bli avgjørende for at verden får nok fornybar energi til erstatning for den fossile.

Hywind Scotland – der er selskapet operatør og eier 75 prosent. Denne flytende vindparken har fem turbiner og er plassert på østkysten utenfor Skottland. Konseptet Hywind – flytende offshore vindmøller – er utviklet av Equinor med mål å kunne realisere lønnsomme, flytende vindparker i stor skala.

Hywind Tampen – Equinor og de andre lisensoperatørene på Gullfaks og Snorre skal investere i utbyggingen av en havvindpark som skal forsyne feltene med fornybar strøm. 11 flytende vindturbiner – hver på 8 MW.

– For oss handler dette tilsagnet om å bringe flytende havvind et steg nærmere kommersialisering, og alle de positive ringvirkningene det kan ha både for den globale klimautfordringen og norsk næringsliv i lang tid framover, sa Enova-direktør Nils Kristian Nakstad da han i august 2019 gjorde det kjent at Enova gir Hywind Tampen-prosjektet 2,3 milliarder kroner i statsstøtte.⁸

I 2019 vant Equinor muligheten til å utvikle vindprosjektet Empire Wind utenfor New York.

Samme år gikk Equinor sammen med den britiske energigiganten SSE av med seieren og vant kontrakten på å bygge ut havvindparken Dogger Bank. Investeringene anslås til om lag 100 milliarder kroner – noe

⁷ <https://energiklima.no/kommentar/blogg/equinor-fortsatt-et-oljeselskap-med-fornybar-som-attatnaering/>

⁸ <https://presse.enova.no/pressereleases/enova-stoette-til-hywind-tampen-2909002>

i nærheten av kostandene knyttet til Johan Sverdrup-feltet. Endelig investeringsbeslutning skal tas i siste halvdel av 2020, oppstart er satt til 2024 om alt går etter planen.

– Dette er en kjempeseier for Equinor, og en skikkelig milepæl i vår satsing på fornybar energi. Vi skal nå være med på å bygge verdens største havvindpark. Vi har vunnet muligheten i konkurranse med de beste selskapene i denne bransjen. Det er vi stolte av, sa Pål Eitrheim, konserndirektør for New Energy Solutions i Equinor til VG da beslutningen var et faktum.⁹

Equinor er også inne på eiersiden i havvindparken Arkona i den tyske delen av Østersjøen sammen med E.On. I Polen er selskapet engasjert i utviklingsprosjekter for havvind. Det samme er tilfellet i Sør-Korea.

Sol:

Equinor eier drøyt 15 prosent av aksjene i Scatec Solar og er engasjert i solenergiprosjekter i Brasil og Argentina sammen med solenergisekselskapet.

24. februar i år skrev tu.no at Equinor har involvert seg i tre selskaper som arbeider med flytende solkraft til havs.¹⁰

Karbonfangst og lagring:

Equinor samarbeider med Shell og Total om å utvikle infrastruktur med formål å transportere og lagre CO₂ i reservoarer på norsk sokkel. Potensielle kunder er landbasert industri – intensjonsavtale er inngått med blant andre HeidelbergCement og Fortum Oyj. Prosjektet kalles Northern Light.

Equinor Energy Ventures Fund:

Equinor Energy Ventures Fund ble etablert i 2016 med en kapital på rundt 1,7 milliarder kroner. Om lag halvparten av beløpet er satt i arbeid. Pengene er blant annet investert i selskaper som utvikler løsninger innen energilagring, vindkraft på land, smarte strømnett, solenergi og energieffektivitet.

FOSSILT VS. FORNYBART?

I Equinors Sustainability Report for 2018 kommer det frem at selskapets investeringer som går til fornybare prosjekter det året var på omkring 4 % av de totale investeringene på 9,9 milliarder USD.

På forespørsel får vi vite at Equinor så langt har investert om lag tre milliarder dollar i sin fornybarportefølje. Årlige investeringer varierer avhengig av hvilken fase de ulike prosjektene er i.

Informasjonsdirektør i Equinor, Bård Glad Pedersen, forklarer det slik i februar 2020:

– Fornybarinvesteringene vil øke de neste årene. I 2020 og 2021 forventer Equinors årlige brutto investeringer i fornybarprosjekter på 0,5 til 1 milliard dollar, og deretter 2–3 milliarder dollar årlig i 2022 og 2023. Dette innebærer at fornybarandelen av investeringer vil være 15–20 % i løpet av 2–3 år.

– Frem til 2026 forventer vi å tidoble vår produksjonskapasitet til 4–6 GW. Frem til 2035 forventer vi en 30-dobling til 12–16 GW, avhengig av tilgang på konkurranse-dyktige prosjekter.

⁹ <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/K31a6y/equinor-har-faatt-verdens-stoerste-havvindkontrakt>

¹⁰ <https://www.tu.no/artikler/ny-teknologi-pa-vei-inn-i-varmen-equinor-har-troen-pa-flytende-solkraft/485530?key=YCo2OQPPE>

Målet om 4–6 GW i 2026 og 12–16 GW i 2035 som Glad Pedersen viser til, inkluderer Equinors andel av prosjektene som følger av eierandelen på 15,2 prosent i Scatec Solar ASA.

OMDØMMEBYGGING OG OMDØMMERISIKO

Equinor har de siste årene blitt beskyldt for å pøse på med annonsekampanjer som skal få selskapet til å fremstå grønnere enn det det er grunnlag for. Retorikken har dreid seg om at Equinor selger de «riktige og beste fatene med olje» som Eldar Sætre uttalte til Sysla Offshore da han la fram tallene for 2018 på kapitalmarkedsdagen i London i februar 2019.¹¹

Etter tilsvarende Londonsamling et halvt år før gjorde daværende leder i Natur og Ungdom, Gaute Eiterjord, et nummer av at Equinor ikke nevnte sine fornybarsatsinger. Under overskriften «Det grønne skiftet: Equinor har det i kjeften, men ikke i handlingane» slo Eiterjord fast følgende i Dagbladet:

«Eg har forståing for at det tar tid å forandre eit selskap, men gjett kor mange gonger du finn orda «solar», «sun», «wind», «hydrogen» eller «battery» i selskapets kvartalsrapport. Null gonger.»¹²

I september kunne Financial Times fortelle at selskapet var blitt tatt med buksene nede i undergrunnen i London – der Equinor i en plakatkampanje lot grønnvaskingen gå for langt og fremstilte gass som en miljøvennlig energi.

«The UK Advertising Standards Authority, ASA, told the Norwegian state-backed energy major not to use the advertisement again after a complaint was submitted about a poster seen in Westminster tube station», skrev avisen.

Etter at selskapet hadde reist på sjarmoffensiv for å treffe ungdommer på såkalte dialogmøter i fjor høst skrev Tone Bjørndal følgende på Energi og Klima:

«Equinor har et klimaproblem, ikke et kommunikasjonsproblem som kan fikses med kampanjer og markedsføring. Inntrykket etter dialogmøtet med ungdom i Bergen er at selskapet ikke har planer om å endre seg.»¹³

I en større annonsekampanje i Aftenposten sommeren 2019 var budskapet:

«Det er viktig at den oljen som produseres, er så ren som mulig. Verdens energibehov fortsetter å øke, og vi vil fremdeles ha et stort behov for olje og gass i overskuelig fremtid. Men det er ikke slik at alle oljefat er like.»¹⁴

Like etter – i august 2019 – skrev Stavanger Aftenblad i en kommentar signert en av avisens egne journalister:

«I forrige uke startet Equinor produksjonen på Mariner-feltet i Storbritannia. Kan Equinor virkelig kalle seg et lavutslippsselskap med tungoljeutslippene fra dette feltet?»¹⁵

11 <https://sysla.no/offshore/a/BRxzI9/stolt-eldar-stre-lover-enda-mer-olje-etter-rekordar-og-mener-det-er-bra-for-klimaet>

12 <https://www.dagbladet.no/kultur/equinor-har-det-i-kjeften-men-ikkje-i-handlingane/70077207>

13 <https://www.tu.no/artikler/equinor-har-et-klimaproblem-uten-troverdige-svar-til-de-unge/479743>

14 <https://www.aftenposten.no/brandstudio/feature/v/equinor/johansverdrup/>

15 <https://www.aftenbladet.no/meninger/kommentar/i/EWLb1P/kan-equinor-virkelig-kalle-seg-et-lavutslippsselskap-med-tungoljeutslip>

Utslippene per fat tungolje fra Mariner er det dobbelte av gjennomsnittet på norsk sokkel.

Equinor har det siste året fått svært mye negativ omtale fordi selskapet har drevet letevirksomhet utenfor Australia. Surfere har hatt jevnlig demonstrasjoner som er registrert og omtalt i aviser rundt om i verden. 25. februar i år kastet Equinor kortene. Her fra The Guardian:

«*Great Australian Bight: Equinor abandons plans to drill for oil. Norwegian oil company announces it has scrapped its \$200m plan to deepwater drill in Great Australian Bight Marine Park.*»¹⁶

SPØRSMÅL TIL DISKUSJON

De siste årene har det blitt tydeligere for ansvarlige ledere verden over at Parismålene må bety «null utslipp» i 2050 og at verden ikke kan bruke like mye olje som er påvist.

Equinor lanserte nylig ambisjon om å redusere klimagassutslippene med 50 prosent innen 2050 - inkludert utslippene som følger av kundenes bruk av deres olje og gass – altså i scope 3 i henhold til reglene for internasjonal klimarapportering.

En reduksjon med 50 prosent til 2050 kan høres ambisiøst ut, men er langt unna «netto null». Equinor forutsetter at selskapet også om 30 år kan produsere olje og gass som ved bruk innebærer at det slippes ut betydelige mengder CO₂. Equinors utslipp – i den såkalte scope 3 – er nå på i overkant av 300 millioner tonn CO₂, ifølge selskapets bærekraftsrapport. En halvering betyr at bruk av Equinors produkter om 30 år vil gi 150 millioner tonn CO₂-utslipp.

Med utgangspunkt i denne gjennomgangen av Statoil/Equinors utvikling på de fem årene fra 2015, kan det reises noen spørsmål:

- Hvor mye av arven etter Helge Lund og tidene der Statoil bare var et oljeselskap henger fremdeles igjen i Equinor – og er selskapet i stand til å snu seg raskt nok til å drive i tråd med målene i Paris-avtalen?
- Er det de store oljeselskapene som vårt eget Equinor som er de beste utviklere og eiere av fornybar energi?
- Hvordan kan Equinors portefølje vris ytterligere for å harmonere bedre med klimamålene?
- Kan et krav til selskapet være at nyinvesteringer må skje i prosjekter som er et positivt bidrag til klimamålene – og ikke omvendt?
- Er det i statens interesse at Equinor pløyer ned store summer årlig på å lete etter olje verden rundt – eller er det først og fremst til fordel for kortsiktige aksjonærer og selskapets ledelse?
- Er staten bedre tjent med å kreve større utbytte?
- Hvilket handlingsrom har staten som storkapitalist og majoritetsaksjonær i Equinor? Hvilke alternativer har Norge/staten? Mer aktivt eierskap? Delvis nedsalg? Splitting i flere selskaper?
- Oppsummert: Hva bør vi som samfunn og eiere kunne forvente av et stort oljeselskap – med den norske stat som hovedeier – i klimakrisens tid?

Verden trenger energitjenester – ikke olje og gass

Verden trenger ikke olje og gass. Verden trenger energitjenester som leveres med nullutslipp. Det er kjernen i den strategiske utfordringen Equinor og andre store oljeselskaper står overfor. Elbiler i kombinasjon med fornybar energi gir oljen konkurranse som den aldri tidligere har møtt.

TEKST: ANDERS BJARTNES

Elbilen – drevet av solceller fra eget garasjetak – er det mest håndgripelige eksempelet på trusselen mot oljeselskapenes forretningsmodell.

Med strømmen fra et solcelleanlegg i garasjetak-størrelse – til omkring 50 000 kroner – kan en elbil i Nissan Leaf-klassen kjøre omkring 15 000 km i året med solinnstrålingen i Larvik. Med solforholdene i Nice kan bilen gå 22 000 km og i Marbella over 25 000 km. Solcellene på garasjetaket vil produsere ca. 3 000 kWh i Larvik, 4 500 kWh i Nice og omkring 6 000 kWh i Marbella.

Med 15 000 km i årlig kjørelengde, 15 kroner literen for bensin og alternativet er en halvgammel bil som bruker 0,75 liter per mil, vil regnestykket gå i pluss etter snaut tre år. De neste 20 årene er drivstoffkostnadene for elbilen null kroner. Investeringen på omkring 50 000 kroner vil gi familiens elbil utslippsfritt drivstoff i 20–25 år – og i Marbella holder det med solstrømmen fra et garasjetak til to biler.¹

I transportsektoren har oljesektoren hatt monopol siden forbrenningsmotoren gjorde

sitt inntog. Elbilen – drevet med fornybar energi – endrer dette. Den billige fornybare energien blir derfor en trussel mot oljeselskapenes forretningsmodell. Skal oljen kunne konkurrere etter hvert som elbilene tar stadig større deler av markedet, så må den være billig. Analysen «Wells, Wires and Wheels»² fra BNP Paribas viser at oljen må ned til en pris på 10-20 dollar fatet for å kunne levere transportkilometer like rimelig. Årsaken er at elmotoren er så mye mer effektiv enn forbrenningsmotoren.

I tillegg kommer ifølge BNP Paribas fordeler som nullutslipp og renere luft, med helsegevinster som bonus. Elektrisitet er også enklere å distribuere – og solenergi er ikke utsatt for den samme prisvolatiliteten som olje. Har du installert solceller på garasjetaket, så vet du hva det vil koste å lade elbilen din.

Hva betyr dette teknologiske skiftet fra oljeselskapenes ståsted?

Avkastningen i olje- og gass har tradisjonelt vært mye høyere enn i fornybar energi. Men vil det fortsette, eller driver kombinasjonen av klimapolitikk og ny teknologi

¹ Et solcelleanlegg på 17 m², tilsvarer 3,2 kWp, investeringskostnad ca. 4500 euro. Kilde: Otovo

² <https://docfinder.bnpparibas-am.com/api/files/1094E5B9-2FAA-47A3-805D-EF65EAD09A7F>

oljeselskapene inn i en fase der de enten må endre seg dramatisk eller akseptere at det går mot slutten?

Når verden ikke lenger trenger olje- og gass for å få levert energitjenestene som holder samfunnsmaskineriet i gang, så trengs jo heller ikke lenger oljeselskaper.

Fornybar energi er en trussel mot oljeselskaperens forretningsmodell.

«Big oil has a do-or-die decade ahead because of climate change», slår Economist fast.³

ENERGITJENESTENE I SENTRUM

Fornybar energi – i tilstrekkelige mengder og til lave kostnader – er nøkkelen til avkarboniseringen verden trenger.

Lavere utslipp betyr at vi må bruke mindre fossil energi og etter hvert fase ut den fossile energien helt. Målet, normen, er nullutslipp, innen 2050.

På veien dit vil etterspørselen etter olje, kull og gass gradvis falle.

De fossile energikildene er innsatsfaktorer i produksjon av energitjenester som samfunnet trenger, og som har vært avgjørende for den økonomiske utviklingen siden den industrielle revolusjon.

- Kull og gass brennes i kraftverk og gir elektrisiteten vi er så avhengige av.
- Olje er avgjørende for at transportsystemene skal fungere, enten vi snakker om biler, båter eller fly.

Men egentlig er det ingen som etterspør hverken kull, olje eller gass. Det er energitjenestene vi har behov for, enten vi snakker om lys og varme, biler eller busser.

Også i en verden med nullutslipp vil vi selvsagt trenge energitjenester. Det er produksjonen av energitjenestene som må legges om. Det er dette som er i ferd med å skje, og det er dette som er den «eksistensielle trussel» mot oljeselskaperens forretningsmodell.

- Elektrisitet kan produseres fra fornybare energikilder. Overgangen vi ser i Europa viser hvordan kull og gass blir faset ut.
- Elektrisitet, produsert fra fornybare kilder, kan så erstatte olje og gass i andre sektorer – enten vi snakker om oppvarming eller transport.

Innledningsvis viste jeg hvordan overgangen fra fossilbil til elbil – drevet av solceller på eget garasjetak – kan gi en energitjeneste billigere og bedre med fornybar energi enn med olje.

Et liknende eksempel er at fornybar energi kan brukes til produksjon av ammoniakk. Den kan benyttes som drivstoff i skipsfarten og som råvare i gjødselproduksjon. Tungolje kan erstattes i skipsfarten og gass i gjødselproduksjonen.

Regnestykkene her er foreløpig ikke så overbevisende som for elbilen, men trenden er den samme: Billig fornybar energi, i tilstrekkelige mengder, kan brukes til å produsere de samme energitjenestene som oljen og gassen.

³ <https://amp.economist.com/business/2020/01/18/big-oil-has-a-do-or-die-decade-ahead-because-of-climate-change>

ELEKTRIFISERING I NORDSJØEN – ELLER DRIFT AV ELBILER?

I Nordsjøen er det snakk om å bruke opptil 10-12 TWh fornybar strøm for å elektrifisere operasjonene på en rekke oljeplattformer.

Elektrifiseringsplanene er et godt utgangspunkt for et regnestykke som illustrerer hvor mye mer effektivt det er å bruke fornybar energi direkte enn å gå veien om olje og forbrenningsmotor.

12 TWh strøm kan drive fire millioner «elbil-årsverk» a 15 000 km og fjerne utslippene og diesel/bensin-etterspørselen fra like mange fossilbiler.

Hvor mye CO₂ fire millioner «elbil-årsverk» kutter, vil avhenge av hvor mye bilene som erstattes slipper ut. Hvis det er store og «halvgamle» biler med utslipp rundt 150 g CO₂/km, så spares ca. 9 millioner tonn CO₂ i året på et slikt teknologiskift. Hvis det er små og energieffektive biler med utslipp rundt 100 g CO₂/km som byttes ut, så faller effekten tilsvarende. Norge har 2,8 millioner personbiler, drøye 260 000 går på strøm. Den fornybare energien som er planlagt brukt til elektrifisering av oljeproduksjonen kan altså – i teorien – erstatte omkring halvannen gang Norges totale park av fossilbiler.

Det er uklart eksakt hvor mye CO₂ som kan spares gjennom elektrifisering av oljeplattformer, men i et prosjekt BKK og partneren Cape Omega har utviklet, antydes det en CO₂-besparelse på rundt 5 millioner tonn i året med et el-forbruk på 11 TWh.⁴

Dette er CO₂-kutt i produksjonen av olje og gass, og påvirker selvsagt ikke utslippene som oppstår når fossilbilene ruller sine kilometer. Om oljen er produsert på en ren måte, er utslippene i sluttbruken de samme.

Poenget er følgende: CO₂-besparelsen ved elektrifisering av oljeproduksjonen blir mye mindre enn om energitjenesten – i dette tilfellet kjørte kilometere – kan leveres med nullutslippsteknologi som i en elbil. Det gir mye større effekt å elektrifisere sluttbruken enn å «pynte på» de fossile verdikjedene.

Hvis vi gjør et regneeksempel med utgangspunkt i Equinors totale utslipp, så blir dette veldig synlig. Equinors olje og gass representerte i 2018 utslipp på ca. 300 millioner tonn CO₂ da den ble brent, ifølge selskapets bærekraftrapport⁵.

Hvis vi forenkler – og i et eksempel tenker oss at all Equinors oljeproduksjon ble brukt til drivstoff for personbiler – kunne disse 300 millioner tonn CO₂ vært spart dersom drøyt 130 millioner biler hadde gått fra fossildrift til el-drift.

Det regnestykket er basert på samme forutsetninger som nevnt over:

En nøktern elbil – Nissan Leaf eller VW e-Golf – bruker ca. 3000 kWh med en årlig kjørelengde på 15 000 km. 12 TWh strøm kan gi nok drivstoff til 4 millioner slike «elbil-årsverk». Dette sparer ca. 9 millioner tonn CO₂ – hvis alternativet er en bilpark som slipper ut 150 g CO₂/km. For å bli kvitt 300 millioner tonn CO₂ vil det da trenge drøyt 130 millioner slike biler.

4 <https://e24.no/energi/i/50vPaE/kan-kutte-10-prosent-av-norges-co2-utslipp-bkk-med-milliardplan-for-landstroem-i-nordsjoen>

5 Equinors bærekraftrapport 2018

Samtidig kunne tilstrekkelig energi til disse bilenes fremdrift vært skaffet til veie ved hjelp av 390 TWh fornybar elektrisitet.

Energitjenesten – i form av personbil-kilometer – som Equinors samlede oljeproduksjon skaffer – kan altså i et regnestykke med disse forutsetningene erstattes av 390 TWh strøm – som er nesten tre ganger så mye strøm som Norge produserer i et normalår.

For å produsere 390 TWh fornybar strøm til 130 millioner biler trengs det for eksempel drøyt 100 vindkraftanlegg av den samme størrelsen som bygges på Fosen eller 65 millioner garasjetak med 17 m² solceller gitt solinnstrålingen i Marbella.

390 TWh er mye strøm, men hvis vi ser på muligheten til å produsere fornybar elektrisitet desentralt på hustak, er det kanskje ikke så mye likevel.

Men 390 TWh strøm ville ha en mye lavere salgsverdi enn all oljen og gassen Equinor produserer og selger. Med en strømpris på 50 øre kWh ville salgsverdien være 195 milliarder kroner, mens Equinors samlede inntekter i 2019 var på omkring 600 milliarder kroner.

Dette regnestykket gir seg ikke ut for å være noe annet enn et tenkt eksempel. Men det illustrerer denne tekstens hovedpoeng, nemlig at energitjenester samfunnet trenger kan produseres uten utslipp og at dette er en stor utfordring for «big oil».

De møter en konkurranse de tidligere ikke har blitt stilt overfor.

HVORDAN MØTER «BIG OIL» DEN NYE TID?

Skjerpet klimapolitikk utgjør en «eksistensiell trussel» mot oljesektoren, slik BPs tidligere toppsjef John Browne uttrykte i et mye omtalt foredrag for noen år siden.⁶

Forutsetter vi at målet om nullutslipp nås, så kan ikke olje og gass brukes som innsatsfaktor i produksjon av energitjenester. Ved karbonfangst og -lagring kan gass omdannes til tilnærmet utslippsfri hydrogen, men selv om dette skulle få et relativt stort omfang vil det neppe monne stort målt mot dagens forbruk av olje og gass.

Det kan selvsagt også tenkes at olje og gass vil bli benyttet som råvarer i kjemisk industri og produksjon for eksempel av plast også i fremtiden.

Likevel: Alternativene for store oljeselskaper er enten å gå inn i en langsom dødsprosess eller endre seg.

De kan selvsagt ta del i det store energiskiftet og være leverandør av energitjenester også i en fremtid der olje og gass ikke lenger er i bruk. Men da må de investere mye mer penger i fornybar energi og andre nullutslippsløsninger enn de hittil har gjort. Andre vil ta over – dersom oljeselskapene ikke endrer seg.

Dette er altså bakteppet for oljeselskapene som nå presenterer sine klimaambisjoner på løpende bånd. De har i over hundre år levert innsatsfaktorer et moderne samfunn trenger stadig mer av for å kunne vokse, men dette tar nå slutt. Energitjenestene kan leveres på andre måter. Samtidig er den sosiale

6 <https://www.ft.com/content/697dc8de-7016-11e4-bc6a-00144feabdc0>

lisensen i spill – tydeligst uttrykt gjennom ungdommens klimaopprør.

Ingenting tilsier at samfunnets krav overfor oljesektoren kommer til å bli dempet i årene vi har foran oss. Tvert imot – det kommer til å bli mer krevende å være oljeselskap.

Det har tatt lang tid for oljesektoren å komme til erkjennelsen som nå får det ene selskapet etter det andre til å erklære at de skjærer klimamålene, vil kutte egne utslipp, vri investeringene i retning av fornybar energi og – noen av dem – streve mot netto null.

Det er lett å finne noen år gamle sitater fra oljetopper som viser at de var bakpå. Et ti år gammelt intervju med daværende Statoil-sjef Helge Lund i Stavanger Aftenblad⁷ er et eksempel. Her forklarer han at Statoil skal produsere oljesand i Canada mer lønnsomt og renere enn noen andre, mens han satte fornybar energi «på oppsigelse». Statoils «grønning» skulle kunne vare tre-fire år til, før det ble tatt en beslutning om dette var noe å satse på eller ikke.

Holdningen som disse uttalelsene reflekterte, fungerte i mange år fint som en uthalingsstrategi. Verdens etterspørsel etter olje og gass ville øke, fornybar energi var smått og puslete, dessuten var gass bedre enn kull – og selvfølgelig ville karbonfangst og -lagring etter hvert løse problemet.

De store europeiske oljeselskapene har aldri uttrykt tvil om klimavitenskapen, men de har heller ikke løftet mange fingre for å gjøre noe med klimaproblemet.

Det internasjonale energibyrået (IEA) ga i januar 2020⁸ ut en rapport som omhandler oljesektorens forhold til klima, og det er nedslående å se hvor lite ressurser som er investert i andre ting enn kjernevirksomheten. Hvis man ser på samtlige oljeselskaper, så har under 1 % av investeringene gått til andre ting enn olje og gass. De europeiske selskapene, Equinor inklusive, ligger betydelig over snittet for verden, men det er fortsatt ganske små andeler som går til fornybar energi. De syv største børsnoterte europeiske oljeselskapene plasserte samlet 7,4 %⁹ av sine investeringer i fornybar energi i 2019.

Det siste året har det vært et ganske markant skifte blant de europeiske selskapene. De store oljeselskapene i Europa – Repsol, Eni, Total, Shell, BP og Equinor – har alle presentert målsettinger som indikerer at de er i gang med en omstilling.

Oljeselskaper har valget mellom tre hovedretninger når de legger opp sin strategi i møte med strengere klimapolitikk og billigere fornybar energi:

- De kan gå for full omstilling i retning fornybar energi og nullutslipp, slik danske Ørsted er et eksempel på.
- De kan satse på olje og bare olje, slik mindre selskaper som Aker BP og Lundin ser ut til å gjøre.
- Eller de kan gjøre en gradvis omstilling, der andre ting enn olje og gass delvis får en større plass. Dette ser ut til å være veien både Total, Eni, Shell, BP og Equinor velger å gå.

7 <https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/3xKjL/statoil-sjefen-vurderer-a-kutte-ut-fornybar-energi>

8 <https://webstore.iea.org/download/direct/2935>

9 <https://amp.economist.com/business/2020/01/18/big-oil-has-a-do-or-die-decade-ahead-because-of-climate-change>

Den første kategorien, der Ørsted er det fremste eksempelet, har tatt steget fullt ut – og er i praksis et selskap som driver med fornybar energi og bare det. Selskapet har solgt ut sine aktiviteter i olje- og gassproduksjon, og er markedsleder i offshore vind. Aksjemarkedet har gitt Ørsted gode vurderinger, og selskapet er nå verdt omkring 415 milliarder norske kroner. Equinor, som er et mye større selskap, er priset til i underkant av 500 milliarder kroner.¹⁰

Selskaper i den andre kategorien, som Aker BP og Lundin, er i en enklere strategisk posisjon enn de største selskapene. Heller ikke de mindre selskapene kan overse klimarisiko. De må ta høyde for at lavere etterspørsel kan bety lavere priser og svekket lønnsomhet. Men de kan likevel «bli ved sin lest» - konsentrere seg om oljeproduksjon og når tiden er moden kan de legge ned og betale ut det som måtte være igjen av penger i kassen til aksjonærene. Dette er et valg de store vanskelig kan ta.

For de store selskapene – som Equinor, Shell, BP og Total – er det i realiteten bare én mulighet – nemlig å legge opp til en gradvis forandring i grønn retning. De kan selvsagt gjøre ulike valg når det gjelder tempo og innretning på satsingen innen fornybar energi, men uten en dreining av virksomheten i fornybar retning så vil de måtte bygge ned virksomheten over tid. Dette er store selskaper, med tusenvis av svært kompetente ansatte. Uten oppbygging av en betydelig fornybarandel,

så vil de neste tiårene bety en kontinuerlig nedbemanningsprosess.

Aksjemarkedet har ikke vært spesielt begeistret for «både og»-strategien som Equinor har valgt.¹¹ Frykten er ifølge analytikere¹² at selskapet skal fristes til å gjøre investeringer innen fornybar energi som er mindre lønnsomme, og at dette vil redusere inntjeningen.

Selv om olje- og gassproduksjon er hovedaktiviteten for alle de store europeiske selskapene, er det stor forskjell på dem. Mens Equinor har konsentrert aktiviteten om produksjon (oppstrøms) og solgte bensinstasjonene sine for mange år siden, har andre oljeselskaper fortsatt betydelig eksponering mot forbrukermarkedet – for eksempel gjennom bensinstasjoner. Også innen fornybar energi har selskapene valgt ulike veier. Equinor har som kjent konsentrert virksomheten sin innen offshore vindkraft, mens for eksempel Total har satsset ganske tungt på solenergi.

KLIMA SETTER RAMMENE

For oljeselskapene ligger trusselen i at både teknologi og politikk driver utviklingen i en retning der det blir billigere og mer hensiktsmessig for både den enkelte forbruker og for samfunnet å få energitjenestene produsert og levert uten bruk av olje og gass. Utslippene blir borte. Verdikjedene blir også mer lokale.

¹⁰ Aksjekurser for Ørsted og Equinor 26. februar 2020

¹¹ <https://www.dn.no/bors/eldar-satre/equinor/eldar-satre-om-kursfallet-at-det-ble-sa-kraftig-var-en-overraskelse/2-1-754304>

¹² <https://www.dn.no/energi/equinor/eldar-satre/christian-yggeseth/40-milliarder-er-forsvunnet-siden-equinor-sjefen-gikk-pa-talerstolen-i-london/2-1-752266>

Det grønne skiftet betyr at vi går fra fossilt til fornybart. Men det betyr også at energiproduksjonen desentraliseres. Inngangsbarrierene reduseres. Vi kan lage strøm på vårt eget tak, istedenfor å hente olje i en annen del av verden som sendes rundt på svære tankskip og -biler.

Oljeselskapene kan ikke lenger overse at klima vil sette rammene, og at olje- og gass etter hvert vil bli mindre etterspurt. Totalmarkedet vil falle. Hvor raskt vet vi ikke, men det vil etter alt og dømme komme en nedgang.

Dagens oljemarked på omkring 100 millioner fat om dagen må mye ned – raskt – hvis Paris-målene skal være innen rekkevidde.

De politiske signalene – i alle fall i Europa – er ikke til å misforstå. EUs planer om kraftige kutt i klimagassutslippene og «netto null» i 2050 gir retningen.

Fornybar energi er billigere enn kull- og gasskraft i elektrisitetsproduksjon. Kortsiktig kan gass kanskje få et oppsving når kullkraftverkene stenges ned, men det er bare noen år før fornybar skviser ut gassen også.

I transportsektoren kommer elektriske kjøretøyer inn på markedet for alvor, og erstatter bensin og diesel. Elbilenes andel av nybilsalget vil få et kraftig hopp i Europa når en rekke nye modeller nå kommer på markedet. Det blir spennende å se hvor lang tid det tar før elbilenes markedsandel nærmer seg «norsk» nivå i store europeiske markeder.

Teknologiutviklingen driver kostnadene ved produksjon av elbiler ned. Politikk og reguleringer driver kostnadene ved bruk av olje opp. Når linjene krysser er det ingen vei tilbake. Det endelige dødsstøtet vil være reguleringer som forbyr bruk av fossil energi.

Skal de store oljeselskapene være med på denne endringen, så må de øke investeringene i produksjon og distribusjon av energitjenester som har nullutslipp.

Equinor og de andre store europeiske oljeselskapene kan spille en viktig rolle i det grønne skiftet hvis de raskt omstiller seg. Men da må de akseptere at det er energitjenester verden trenger, ikke olje og gass.

Det kommer ikke til å være nok å gjøre fornybar energi til en «attåtnæring».

Tenk nytt om statens eigarskap i Equinor

Med klimakrisas krav om ein rask overgang frå fossil til fornybar energi, tvingar det seg også fram eit behov for å diskutere statens eigarskap i Equinor. I denne artikkelen drøftar eg nokre vegval.

TEKST: LARS-HENRIK PAARUP MICHELSEN

Equinor er Noregs største og mest verdifulle selskap, med over 20 000 tilsette og aktivitet i meir enn 30 land. Sidan etableringa i 1972 har selskapet tent – og tener framleis – det norske samfunnet godt. I år forventar den norske stat, som eig 67 prosent av aksjane, eit utbytte på 20 milliardar kroner¹. Equinor-utbyttet vert saman med statens øvrige oljeinntekter overført i sin heilskap til Statens pensjonsfond utland, Oljefondet.

Nettopp fordi Equinor er så viktig for Noreg, og det er staten – altså «oss» – som er majoritetseigar, er det viktig at landets fremste folkevalde representantar engasjerer seg i spørsmålet om korleis Equinor-eigarskapet vert utforma og utøvd. Stortinget skal ikkje blande seg inn i dagleg drift, men retning og fart for selskapets langsiktige utvikling må politikarane meine noko om og kunne debattere i det offentlege rom.

Klimaendringane endrar alt. Vitskapens klare bodskap er at vi i løpet av dei neste tretti åra må fase ut alle klimagassutslepp om den globale oppvarminga skal haldast «godt under» to gradar, slik vi har forplikta oss til gjennom Paris-avtalen. Vi er langt frå i rute. Framover må alle handlingar i politikk og næringsliv – i stort og smått – støtte opp om nullutsleppsmålet.

For eit selskap som Equinor er klimaendringane ein marsjordre om å endre seg vekk frå dagens hovudaktivitet: produksjon av olje og gass. Kor raskt er det ingen som har fasiten på, men at risikoen knytt til det fossile aukar jo lenger fram vi ser, er klart:

- **Utålmodig politikk:** Jo raskare verda klarar å fase ut bruken av fossil energi, jo større sjanse er det for at vi når klimamåla som vi har forplikta oss til. Denne erkjenninga vil prege politikken dei neste tiåra, ikkje minst i Europa.
- **Stranded assets:** Lønsemda i det fossile vil falle lenge før etterspurnaden etter olje og gass forsvinn. Det aukar faren for «stranded assets» – altså ressursar som mister verdi og derfor ikkje let seg utvinne.
- **Svekka omdømme:** Å vere produsent av olje og gass vil framover innebere ein betydeleg omdømmerisiko – med auka sannsyn for protestar, boikott og søksmål.
- **Billeg fornybar:** Samstundes som olje- og gassprodusentar risikerer å få det tøffare, kan vi vente oss at fornybarteknologiane som skal erstatte fossil energi blir billegare og betre.

¹ <https://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2020/Statsbudsjettet-fra-A-til-A/Utbytte-Equinor-ASA/>

Det er lite som tyder på at Equinor egentleg har tatt dette innover seg. Då selskapet i 2018 bytta namn frå Statoil til Equinor, var budskapet at det nye namnet stod betre til målet om å bli eit breitt energiselskap. Men ein transformasjon vekk frå det fossile representerte namnebyttet ikkje. Rett nok skal Equinor trappe opp satsinga på fornybar energi, men dette skal skje parallelt med at det også vert investert for vekst i det fossile². Også dei oppjusterte klimamåla som blei lansert ved starten av 2020 bygger på at Equinor har tenkt å vere eit olje- og gasselskap i overskodelig framtid.³

Er Equinors strategi den riktige for å sikre eigarane «høgast mogleg avkastning over tid», eller har vi å gjere med eit selskap som risikerer å bli verande for lenge i det gamle? Dette er spørsmål vi som majoriteteigarar bør stille oss.

Som eg var innom tidlegare: Korleis eigarskapen i Equinor er rigga er eit politisk spørsmål, ei sak som høyrer heime i dei demokratiske organa vi har i Noreg. Ikkje berre i lukka styrerom internt i selskapet og i eit Olje- og energidepartement som har tradisjon for å la selskapet si leiing ta dei store avgjerslene utan innblanding frå den største eigaren.

La oss diskutere nokre alternative eigarstrategiar. Ingen av dei baserer seg på at lønnsame felt i produksjon på norsk sokkel skal stengast ned før tida, eller at dagens mål for statens eigarskap i Equinor (høgast mogleg avkastning over tid) skal kastast over bord.

ALTERNATIV 1: STATUS QUO

Dersom ein meiner at dagens Equinor-strategi er riktig, er det liten grunn til å gjere

endringar. Det vil seie at norsk sokkel også i tiår framover skal vere ryggraden i Equinor, at selskapet skal vekse gradvis i det fornybare og at ambisjonane for meir olje- og gassproduksjon i utlandet skal halde fram. Den internasjonale satsinga på fossil energi har til no nesten ikkje gitt selskapet avkastning.⁴

Ein kan hevde at om naudsynt vil marknaden tvinge selskapet til å justere kurs og/eller fart. Vi ser allereie no at aksjemarknaden er skeptisk til olje og gass, mens det som er grønt og fornybart går som ei kule. Sjølv om Equinor er blant dei mest framoverlente olje- og gasselskapa globalt, vert ikkje selskapet premiært på børsen for å ta litt større steg i grøn retning enn mange av sine fossile konkurrentar. Når eg skriv dette (25. februar 2020) vert Equinor-aksjen omsett for rundt 150 kroner på Oslo Børs – det er nøyaktig same nivå som for tre år sidan. I same periode har aksjekursen til danske Ørsted – som er i full gang med å transformere det gamle statseigde olje- og gasselskapet til å bli ein global fornybargigant – stige med over 180 prosent. For ein langsiktig eigar som den norske stat er ikkje den kortsiktige aksjekursen veldig viktig, men det er klart at haldningane i marknaden vil kunne påverke selskapet sine val framover. Dessutan er aksjekursen viktig for toppsjefane i selskapet. Han er marknaden «karakterbok».

ALTERNATIV 2: TYDELEG STRATEGI VEKK FRÅ DET FOSSILE

Dette er Ørsted-modellen, tidlegare Dong Energy. I 2004 var Dong eit reint olje- og gasselskap. 13 år seinare selde dei unna all olje- og gassaktivitet. I 2007 kom kun seks prosent av selskapets inntekter frå fornybar

² <https://www.equinor.com/no/news/15mar2018-statoil.html>

³ <https://www.equinor.com/no/news/2020-02-06-climate-roadmap.html>

⁴ <https://www.dn.no/energi/john-olaisen/statoil/helge-lund/-en-katastrofe-som-utspiller-seg-i-langsom-kino/2-1-710664>

energi. I 2018 var det kun seks prosent av inntektene som ikkje kom frå fornybar energi. Selskapets siste kolkraftverk skal stengast ned i 2022.⁵ Den danske stat eig 50,1 prosent av aksjane i Ørsted.

Sjølv om det er store skilnader på dansk og norsk olje- og gassindustri, er det mogleg også for norske myndigheiter å sende eit signal om langsiktig nedtrapping i det fossile. Ein veg kunne vere å foreslå på generalforsamlinga at selskapet sakte men sikkert – sei innan 2050 – skal fase ut all fossil energiproduksjon. Det ville også bety ei nedtrapping av nye investeringar innan olje og gass, med umiddelbar stans i leiting etter fossile ressursar i sårbare område og område som manglar nærleik til eksisterande infrastruktur.

Derneft måtte staten ta eit val: Skal Equinor investere meir aggressivt i fornybar energi, eller skal all overskotskapital, utover reinvestering og vedlikehald i olje og gass, betalast tilbake til eigarane?

ALTERNATIV 3: KVIKTE SEG MED «EQUINOR UTLAND»

Equinors to viktigaste aktivitetar er i dag olje og gass i Noreg og olje og gass i utlandet. Dette er aktivitetar som også er ganske ulike. I Noreg er Equinor den største operatøren. Fordi staten er majoritetseigar, sikrar Equinors sterke posisjon staten betydeleg kontroll over aktivitetane på sokkelen, og auka grunnrenteinntekter gjennom utbytte. Majoritetseigarskapet gjer det dessutan mogleg for staten å instruere Equinor til å utøve rolla som salsagent for all statleg eigd olje og gass (avsettingsinstruksen).

Etter børsnoteringa i 2001 bestemte Equinor seg for å bruke kompetansen frå Noreg til å satse internasjonalt. Ein gjennomgang som analytiker John Olaisen i ABG Sundal Collier gjorde, og som blei omtalt i Dagens Næringsliv hausten 2019, viste at 800 milliardar kroner investert over 18 år i utlandet nesten ikkje har gitt avkastning. Det er særleg investeringar på land i USA som har påført Equinor store store tap.⁶ Noregs dyraste fadese, skriv DN's finansredaktør Terje Erikstad.⁷

Mens det går fint an å argumentere for at den norske stat bør eige den største operatøren på sin eigen sokkel, er det ikkje like lett å finne argument for kvifor den norske stat skal leite etter og produsere olje og gass i land som Angola, Argentina og Brasil. Her er det dessutan verdt å merke seg kritikken frå riksrevisor Per-Kristian Foss som etterlyser ein meir kritisk eigarskapsutøving når stats-eigde selskap skal investere utanlands.⁸

Eit svar på dette kan for staten vere å skilje ut Equinor utland i eit eige selskap og kvitte seg med denne porteføljen. Equinors oljeaktivitet vil då konsentrere seg om å ta ut norske ressursar. Då får ein også slutt på at grunnrenteinntekter frå norsk sokkel går til å investere i utlandet framfor å bli sendt direkte til Oljefondet.

Motargumentet mot eit slikt grep kan vere at Equinor ute og heime høyrer saman, og at ei oppsplitting vil føre til at viktig kompetanse forsvinn.

5 <https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/qLQ01L/dansk-energigigant-hoppet-av-oljekarusellen-og-tjener-mer-penger-pa-vi>

6 <https://www.dn.no/energi/john-olaisen/statoil/helge-lund/-en-katastrofe-som-utspiller-seg-i-langsom-kino/2-1-710664>

7 <https://www.dn.no/kommentar/equinor/john-olaisen/statoil/norgheshistoriens-dyreste-fadese/2-1-710573>

8 <https://www.dn.no/marked/riksrevisjonen/equinor/naringsdepartementet/godtroende-styremedlemmer-noe-av-arsaken-til-equinors-tap-i-utlandet-mener-riksrevisoren/2-1-715461>

ALTERNATIV 4: SKILJE UT «EQUINOR GRØN»

Equinor er store på olje og gass, men det er ingen naturlov som tilseier at dei også skal bli store på fornybar energi. Kanskje er det mest fornuftige å la Equinor drive med det dei er god på, olje og gass, mens selskaps fornybaraktivitet vert skilt ut som eit eige selskap. I «Equinor olje og gass» kan staten ha utbyttestefest til kassa er tom, mens «Equinor grøn» vert sikra vilkår for å vekse (med pengar frå det fossile). Det kan bli vårt Ørsted. Eller Tesla.

Det kan også her vere gode kompetanseargument som talar mot eit slikt grep. Særleg er det lett å tenke seg synergjar mellom havvind og olje og gass. Samtidig kan det hevdast at det ikkje er gunstig for veksten i det grønne å ha ein selskapsstruktur der fornybarprosjekt må leve i ein evig konkurranse om pengar og merksemd med olje og gass. Kanskje var det derfor den tyske energigiganten E.ON for nokre år sidan bestemte seg for å reindyrke E.ON som eit grønt selskap, mens kol og gass vart skilt ut i nyetableringa Uniper?⁹

Med eit «Equinor grøn» vil det også tvinge seg fram ein debatt om det er rom for endå eit statseigd fornybarselskap, eller om ein bør slå det saman med det som er av internasjonal fornybaraktivitet i Statkraft.

ALTERNATIV 5: STYRE GJENNOM SEKTORREGULERING OG -KRAV

Ei anna tilnærming er å tenke at ein held eigarskapet i Equinor som i dag, men at ein brukar sektorreguleringsmyndigheita meir bevisst til å ta ned Equinors eksponering mot olje og gass. Døme på slik regulering

kan vere å stramme til politikken for tildeling av leiteareal, med klimavern av nordlege Barentshavet som første trinn.

For å få ned sektorens utslepp og fremje ny industriutvikling kunne norske myndigheter også stilt krav om at alle installasjonar offshore med ein viss levetid framfor seg må erstatte gasskraftverka med lokalprodusert fornybar straum.

Så er det petroleumsskatteregimet - eit regime som til no har gjort oss søkkrike, men som også inneber ein skeivskap i statens disfavør. Mens staten får 78 prosent av inntektene frå sokkelen, er verdien av skattefrådraga som oljeselskapa nyt godt av når dei investerer langt over 80 prosent. Det siste er uproblematisk så lenge industrien er i vekst, men det stiller seg annleis når vi går inn i ein nedbyggingsfase. I det offentlege ordskiftet er det mykje snakk om leitererefusjonsordninga, men i eit risikoperspektiv for staten er det langt viktigare å ta ned skeivskapen i skatteregimet, t.d. ved å justere friinntekta og dei gunstige avskrivingsreglane.¹⁰

ALTERNATIV 6: PRIVATISER OG REINVESTER

Det kan vere gode argument for at staten unntaksvis skal drive næringsverksemd. For tilfellet Equinor har statens eigarskap gjennom femti år utvilsamt bidrege til at vi har fått ein petroleumsindustri i Noreg med mykje «local content. Å eige den største operatøren på eigen sokkel kan også ha sine klare fordelar for ein stat, slik eg er inno under alternativ 3.

Men etter kvart som olje- og gassektoren skrumpar inn, produksjonen går ned og

9 <https://www.theguardian.com/environment/2016/jan/04/eon-completes-split-of-fossil-fuel-and-renewable-operations>

10 <https://energiogklima.no/tema/oljeskatten-i-energiomstillingens-tid-rapport/>

lønsemda fell, går det fint an å argumentere for at staten bør selje seg ned – eventuelt heilt ut.

Eit sal av 16,9 prosent av aksjane – slik at staten blei heldt fram som majoritetseigar med 50,1 prosent - ville med dagens aksjekurs gi 85 milliardar kroner. Å selje heile aksjeposten ville under same vilkår gitt staten 335 milliardar kroner.

Salsinntektene kan staten bruke der ein finn det mest hensiktsmessig. Anten som investeringar over heile verda gjennom Oljefondet, eller som investering i meir spesifikke, grønne prosjekt og selskap.

Eit viktig poeng er at ein privatiseringsstrategi bør setjast ut i livet før alle innser at olje og gass høyrer fortida til. Marknadsverdien til Equinor er i dag rundt 500 milliardar kroner.

OPPSUMMERING

Det er ei vanleg misoppfatning at god eigarskapsutøving står i vegen for at politikarar skal meine noko om Equinor. Eg vil snarare hevde at ein god eigar også er ein tydeleg eigar.

Vi treng ein offentleg debatt om kva vi som majoritetseigar vil med Equinor. Debattens inngangsspørsmål er dette: korleis bør Equinor utvikle seg for å kunne skape verdier for det norske fellesskapet også når verda skal fasa ut all bruk av fossil energi?

Som vist i dette innlegget er det mange alternativ å velje mellom – uavhengig av kva ein ideologisk tenker om statleg eigarskap eller klimapolitikk. Det er også langt fleire alternativ enn det eg har vore innom, og mange av dei eg nemner heng saman.

Neste moglegheit for Stortinget til å debattere Equinor er behandlinga av Eigarskapsmeldinga i mars.

Norsk klimastiftelse
NORGES GRØNNE TANKESMIE